

Sygn. akt IV U 376/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Krzywonos
Protokolant:	st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2020 r.

sprawy (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R.

przy udziale J. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu i składki

na skutek odwołania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 1 lutego 2019 znak : (...)

z dnia 1 lutego 2019 znak : (...)

z dnia 1 lutego 2019 znak : (...)

I. oddala odwołanie

II. zasądza od (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R. kwotę 360 złotych / słownie : trzysta sześćdziesiąt / na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 376/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 16 stycznia 2020r.

Decyzją z dnia 1 lutego 2019r. Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, że J. Z. jako zleceniobiorca u płatnika składek (...) Sp. z o.o. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 07.10.2014r. do 27.10.2014r. z podstawą wymiaru składek na w/w ubezpieczenia, która wynosi za październik 2014r. 2 652,00 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 2 353,38 zł.

W uzasadnieniu podał, że płatnik składek zawarł z J. Z. w dniu 07.10.2014r. umowę nazwaną przez strony umową o dzieło. Umowa została zawarta na okres od 7 do 27 października 2014r., a jej przedmiotem było wykonanie instalacji odgromowych Politechniki (...). Zdaniem ZUS wykonana przez J. Z. instalacja była elementem prac budowlanych, nie stanowiła skończonej całości, a w związku z tym była to umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o umowie zlecenia. Z tytułu zawartej umowy płatnik składek nie dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych oraz do ubezpieczenia zdrowotnego, a w spornym okresie J. Z. nie posiadał innego tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Decyzjami z dnia 1 lutego 2019r. Nr (...) i Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, że dla płatnika składek (...) Sp. z o.o. kwota należnych składek za październik 2014r. na Fundusz Pracy wynosi 270,77 zł, a na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wynosi 11,05 zł. W uzasadnieniu podał, że płatnik składek nie naliczył składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od wynagrodzenia J. Z., który wykonywał umowę zlecenia w okresie od 7 do 27 października 2014r. Przychód osiągnięty w październiku 2014r. przez J. Z. wyniósł 2652,00 zł.

W odwołaniach od w/w decyzji (...) Sp. z o.o. wnosił o ich zmianę poprzez stwierdzenie, że J. Z. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu w okresie wykonywania na rzecz płatnika czynności w ramach zawartej umowy o dzieło oraz poprzez ustalenie należnych kwot składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z uwzględnieniem okoliczności, iż J. Z. nie podlega ubezpieczeniom społecznym w okresie wykonywania czynności wynikających z umowy o dzieło. W uzasadnieniach podnosił, że przedmiotem umowy o dzieło było doprowadzenie do weryfikowalnego i jednorazowego rezultatu pracy i umiejętności przyjmującego zamówienie, który został zdefiniowany przez zamawiającego w momencie zawierania umowy i stanowił dzieło w postaci wykonania instalacji odgromowej w budynku Politechniki (...). Rezultat był zatem z góry przewidziany i dostatecznie określony.

W odpowiedziach na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wnosił o ich oddalenie podtrzymując te same argumenty, co w uzasadnieniach zaskarżonych decyzji, dodatkowo podał, iż w procesie realizacji umowy J. Z. wykonywał standardowe czynności właściwe dla wyuczonego zawodu, które polegały na wykonywaniu instalacji odgromowej, tj. wykonywaniu zwykłych prac instalatorskich. Czynności tych nie można potraktować jako dzieło. Wykonywana usługa miała typowy charakter i nie różniła się niczym od innych tego typu usług dostępnych na rynku. W wyniku pracy J. Z. nie powstał żaden indywidualny wytwór.

Sąd Okręgowy zarządzeniem z dnia 10 kwietnia 2019r. połączył sprawy z odwołań (...) Sp. z o.o. do wspólnego prowadzenia i rozpoznania pod sygn. IV U 376/19.

Sąd ustalił:

W dniu 26 sierpnia 2014r. (...) Sp. z o.o. w R. zleciła (...) Sp. z o.o. wykonanie instalacji odgromowej dla zadania „modernizacja (...) Studenckiego A. w R.”. (...) do wykonania prac zapewniła zleceniodawca. Termin rozpoczęcia robót wyznaczono na 27 sierpnia 2014r., zaś zakończenia – 31 października 2014r.

W dniu 7 października 2014r. (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R. zawarła z J. Z. umowę nazwaną umową o dzieło. J. Z. jako wykonawca zobowiązał się do wykonania instalacji odgromowych w (...) Studenckim A. w terminie do 27 października 2014r. Do jego zakresu wchodził odcinek na dachu. Pracę wykonywał w oparciu o dostarczoną mu dokumentację techniczną. Zgodnie z umową za wykonanie dzieła wykonawcy przysługiwało wynagrodzenie w wysokości 2 270,00 zł.

W dniu 6 listopada 2014r. J. Z. przedłożył rachunek na kwotę 2 270,00 zł tytułem wykonania zamówienia.

J. Z. w ramach swoich czynności montował iglice odgromowe na kominach, zwody poziome z drutu ocynkowanego na klockach betonowych klejonych do pokrycia dachu oraz łączył zwody poziome. Innych prac nie wykonywał. Miał on określony odcinek robót na dachu. Przed przystąpieniem do wykonania umowy miał przekazaną dokumentację

techniczną, w oparciu o którą wykonywał swoją pracę. Na bieżąco nikt nie sprawdzał poprawności wykonywanych prac.

Firma (...) Sp. z o.o. zawarła umowę nazwaną umową o dzieło również z W. K. na wykonanie instalacji odgromowej. Zatrudniała również innych instalatorów.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeprowadził u płatnika (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R. kontrolę w zakresie m.in. prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne i innych składek, do których pobierania zobowiązany jest ZUS oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Kontrolą objęto okres od stycznia 2014r. do grudnia 2016r. W trakcie tej kontroli ustalono m.in., że płatnik nie zgłosił do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, wypadkowego i zdrowotnego J. Z..

W protokole z daty 25 września 2018r. wskazano, iż umowa zawarta z J. Z. ma cechy umowy o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu.

Zastrzeżenia do ustaleń protokołu kontroli złożył płatnik składek (...) Sp. z o.o. Wskazał, że zawarte stosunki cywilnoprawne nie tylko z uwagi na nazwę, ale przede wszystkim ze względu na charakter należy traktować zgodnie z zamiarem stron jako umowy o dzieło.

W odpowiedzi na zastrzeżenia ZUS pismem z dnia 16 października 2018r. poinformował wnioskodawcę, że zastrzeżenia z dnia 04.10.2018r. do protokołu z 25.09.2018r. nie zostały uwzględnione.

Pismami z dnia 28 grudnia 2018r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. zawiadomił strony o wszczęciu postępowania.

W dniu 1 lutego 2019r. organ rentowy wydał decyzję będącą przedmiotem niniejszego postępowania.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zeznania świadka D. B. (k. 55), które są logiczne i konkretne oraz na podstawie przeprowadzonych dowodów z dokumentów złożonych w aktach organu rentowego. Dokumenty te nie budziły wątpliwości i nie były kwestionowane co do swej autentyczności czy ważności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia czy zobowiązanie łączące (...) Sp. z o.o. z J. Z. należy ocenić i zakwalifikować jako umowa o świadczenie usług czy też umowa o dzieło, a tym samym, czy J. Z. posiada tytuł do objęcia go obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym ze względu na zatrudnienie przez płatnika składek na podstawie umowy o świadczenie usług.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998r o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2019r. poz. 300 t.j.) obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby świadczące pracę na podstawie umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Natomiast umowa o dzieło nie stanowi obowiązkowego tytułu ubezpieczenia społecznego.

W myśl art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Powołany przepis statuuje zasadę swobody umów, w świetle której strony mają pełne prawo do swobodnego kształtowania treści stosunku. Jednakże w związku z zastrzeżeniami, co do charakteru tego stosunku, niezbędne w sprawie jest dokonanie jednoznacznej oceny oraz przesądzenie o obowiązku bądź jego braku, opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.

Przed przystąpieniem do oceny umowy występującej w niniejszej sprawie należy podkreślić, że odróżnienie umowy o dzieło i umowy o świadczenie usług (do której stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia) dokonywane jest metodą typologiczną, to jest przez rozpoznanie i wskazanie cech przeważających. W konsekwencji koncentrowanie się jedynie na nazwie i treści pisemnej umowy nie jest wystarczające. Istotniejsze są prawdziwe relacje między stronami zachodzące w trakcie świadczenia pracy.

Zgodnie z przepisem art. 734 § 1 k.c. przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Dokonywanie na rzecz zlecającego czynności prawnych nie wyczerpuje przedmiotu umowy zlecenia, gdyż zgodnie z zapisem art. 750 k.c., do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

Z kolei zgodnie z przepisem art. 627 k.c. przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonywania oznaczonego dzieła a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Podkreśla się wprawdzie, że dzieło może mieć charakter zarówno materialny, jak i niematerialny, jednak są to niewątpliwie umowy rezultatu. Nie chodzi w nich bowiem o dokonywanie czynności składających się na określony rodzaj prac powtarzających się, wykonywanych w pewnym przedziale czasowym, ale o skuteczne ich wykonanie. Umowa o dzieło jest umową o „rezultat usługi” (w szczególności w odróżnieniu od umowy o pracę i umowy zlecenia).

Od umowy zlecenia umowę o dzieło odróżnia konieczność jej sfinalizowania konkretnym i sprawdzalnym rezultatem. Obowiązek osobistego wykonania dzieła przez przyjmującego zamówienie będzie miał w odniesieniu do umowy o dzieło mniejsze znaczenie, jeżeli rezultat końcowy zostanie osiągnięty. W przypadku umowy zlecenia rezultat nie jest elementem koniecznym, występuje natomiast jako zasada obowiązku osobistego spełnienia świadczenia przez zleceniobiorcę z uwagi na osobiste zaufanie między stronami. Zlecenie w podstawowej konstrukcji normatywnej odnosi się jedynie do dokonania określonej czynności prawnej i nie musi być odpłatne. Zleceniobiorca przy tym nie ponosi odpowiedzialności za niewykonanie zobowiązania.

Umowa o świadczenie usług jest zaś umową starannego działania, zatem jej celem jest wykonywanie określonych czynności, które mogą, ale nie muszą, zmierzać do osiągnięcia rezultatu. Powstałe w praktyce obrotu umowy mogą łączyć w sobie wskazane elementy charakterystyczne dla umowy zlecenia i umowy o dzieło. Trzeba jednak pamiętać, że przy umowie o dzieło zakres zależności między stronami jest ograniczony. Przyjmujący zamówienie korzysta z daleko posuniętej swobody i samodzielności w wykonywaniu przyjętego zobowiązania. W umowie o dzieło istotny jest termin wykonania zamówionego dzieła, jak również termin rozpoczęcia prac nad nim. Wskazuje na to art. 635 k.c. w zw. z art. 491 § 1 k.c., gdyż dający zlecenie wykonania dzieła zainteresowany jest rezultatem w określonym czasie. Stąd więzi łączące strony ulegają rozluźnieniu w porównaniu z umową zlecenia, gdzie to zlecający ponosi ryzyko ekonomiczne efektywności procesu pracy. Przedmiotem umowy o dzieło jest doprowadzenie do weryfikowalnego i jednorazowego rezultatu, zdefiniowanego przez zamawiającego w momencie zawierania umowy. Dzieło jest wytworem, który w momencie zawierania umowy nie istnieje, jednak jest w niej z góry przewidziany i określony w sposób wskazujący na jego indywidualne cechy. Dlatego też jednym z kryteriów umożliwiających odróżnienie umowy o dzieło od umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług jest możliwość poddania dzieła sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2000 r., IV CKN 152/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 63). Sprawdzenie takie jest zaś niemożliwe do przeprowadzenia, jeśli strony nie określiły w umowie cech i parametrów indywidualizujących dzieło. Taki brak kryteriów określających pożądany przez zamawiającego wynik (rezultat) umowy prowadzi do wniosku, że przedmiotem zainteresowania zamawiającego jest wykonanie określonych czynności, a nie ich rezultat.

Przenosząc rozważania na grunt niniejszej sprawy należy uznać, że umowa zawarta przez (...) Sp. z o.o. z J. Z. stanowi umowę o świadczenie usług, a tym samym podlega on obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu. Umowa nie zmierzała do uzyskania określonego rezultatu - dzieła lecz raczej do starannego wykonania wskazanych czynności w postaci instalacji odgromowej.

Jak wskazywano wcześniej, na podstawie umowy o dzieło w rozumieniu art. 627 k.c., przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania określonego dzieła. Efektem końcowym jest pewien rezultat w postaci materialnej

lub niematerialnej. Dziełem jest stworzenie czegoś lub przetworzenie do postaci w jakiej dotychczas nie istniało. Przedmiot umowy o dzieło może być określony w różny sposób i różny może być stopień dokładności tego określenia, pod warunkiem, że nie budzi on wątpliwości, o jakie dzieło chodzi. Nie można uznać za dzieło czegoś, co nie odróżnia się w żaden sposób od innych występujących na danym rynku rezultatów pracy - materialnych bądź niematerialnych, gdyż wówczas zatraciłby się indywidualny charakter dzieła. Dzieło nie musi wprawdzie być czymś nowatorskim i niewystępującym jeszcze na rynku, jednak powinno posiadać charakterystyczne, wynikające z umowy cechy, umożliwiające zbadanie, czy dzieło zostało wykonane prawidłowo i zgodnie z indywidualnymi wymaganiami bądź upodobaniami zamawiającego. Przedmiotem umowy o dzieło jest doprowadzenie do weryfikowalnego i jednorazowego rezultatu, zdefiniowanego przez zamawiającego w momencie zawierania umowy. Dzieło jest wytworem, który w momencie zawierania umowy nie istnieje, jednak jest w niej z góry przewidziany i określony w sposób wskazujący na jego indywidualne cechy.

W ocenie Sądu wykonanie instalacji odgromowej nie jest dziełem. Instalacja ta wykonywana była w oparciu o dostarczony J. Z. projekt. Nie była czymś wyjątkowym, nie różniła się niczym od innych tego typu usług dostępnych na rynku. Praca J. Z. stanowiła część całego procesu budowlanego, modernizacyjnego. Wobec powyższego w sprawie niniejszej znalazły zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego dotyczące umów o świadczenie usług, a nie umowy o dzieło.

Przesądzenie powyższego pozwala na uczynienie wniosku, że również decyzje ustalające dla płatnika (...) Sp. z o.o. kwotę należnych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres w nich wskazany, są prawidłowe. Obowiązkowe składki na Fundusz Pracy ustalone są od kwoty stanowiącej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe - art. 104 ust. 1 lit 1 c ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U z 2018r. poz. 1265). Podobnie, w myśl zaś art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 1433), składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych ustala się od wypłat stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe. Składki na FP i FGŚP podlegają rozliczeniu w miesięcznej deklaracji rozliczeniowej jako suma kwot należnych składek za wszystkich ubezpieczonych.

Stosownie do treści art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

Uwzględniając powyższe rozważania faktyczne i prawne Sąd w myśl art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił złożone przez płatnika składek odwołania jako bezzasadne.

Orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego znajduje oparcie w treści art. 98 k.p.c. i zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu oraz § 9 ust. 2 i § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018r. poz. 265 j.t.), przy uwzględnieniu ilości odwołań i rodzaju spraw połączonych do rozpoznania.